

ਖਿੱਤੀਆਂ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਨੇ

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ

ਖਿੱਤੀਆਂ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਨੇ

(ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ

ਸਮਰਪਣ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਸਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅਜ਼ੀਮ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾ
ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ ਦੀ ਉਸ ਕਥਾ-ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੇ ਨਾਂ,
ਜੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਮਾਵਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਤਰਤੀਬ

*	ਸਵੈ-ਕਥਨ	7
1	ਚੂੜੇ ਵਾਲੀ ਬਾਂਹ	9
2	ਖਿੱਤੀਆਂ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਨੇ	28
3	ਸੁਰਜੀਤ ਕਤਲ-ਕਾਂਡ	48
4	ਦੋ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚਲਾ ਠਹਿਰਾਅ	74
5	ਡਾਰਕ-ਜ਼ੋਨ	92
6	ਜ਼ਰਾ ਬਚਕੇ ਮੋੜ ਤੋਂ	108
7	ਦੌੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ	127

ਸਵੈ-ਕਥਨ

ਮੈਂ ਵੱਖਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਸ਼ਕ ਹਾਂ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਮੇਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਔਰ ਪਾਤਰਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਹਿਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਉਰਜਾ ਵਿਚ ਬਦਲਨ ਲਈ ਯੁੱਧ-ਰਤ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਅੱਗ ਫੱਕਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੱਡੀਂ ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਇੰਚ ਮੱਚਦੇ ਹੋਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਲੋਕ ਔਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੇਰੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਉੱਤਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਲੰਬੀ ਕਤਾਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪਾਤਰ ਕੀ ਹੈ! ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪਾਤਰ ਕਰਦਾ ਕੀ ਹੈ ! ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਾਤਰ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੇਖਕ ਔਰ ਪਾਤਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਘਟਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਟਾਲਸਟਾਏ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਔਰਤ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਟਾਲਸਟਾਏ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਪੌੜੀ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ!.... ਐਨਾ ਸੁੰਗੜਨ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ !.... ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਲੰਘਣ ਲਈ ਬਥੇਰੀ ਥਾਂ ਹੈ!”

“ਪਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ‘ਐਨਾਂ’ ਵੀ ਤਾਂ ਹੈ....!!” ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਟਾਲਸਟਾਏ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਜਵਾਬ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ ਰਮਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਰਮਜ਼ ਲੇਖਕ ਔਰ ਪਾਤਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਅਸੀਮ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਰਮਜ਼ ਪਛਾਣ ਲਈ। ਉਹ ਖੁਦ ਪਾਤਰ ਬਣ ਕੇ ਵੀ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਕਸ਼ੀ-ਭਾਵ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ,

ਵਸਤੂਆਂ ਤੇ ਵਰਤਾਰਿਆ ਨੂੰ ਸਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਸਤੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਤੁਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਪਾਤਰ ਚੁਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਹਦੀ ਜਾਤ, ਗੋਤ, ਮਜ਼ਹਬ ਤੇ ਫਿਰਕਾ-ਬਿਰਾਦਰੀ ਨੰਬਰ ਦੋ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਉਹਦਾ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ। ਉਹਦਾ ਸੰਕਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਕਥਾ-ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਕੁੱਲ ਮਕਸਦ ਆਪਣੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬਹੁਪਰਤੀ ਸੰਕਟ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਤਿੱਖੇ ਔਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚੋਂ ਦਿਸ਼ਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਰਤ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਅੱਗ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜੀਭ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਬਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ੁਅੱਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਗੈਲਰੀ ਸਿਰਜਦਾ ਹਾਂ।

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ